

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

Бондар О.Б.

*молодший науковий співробітник,
Український науково-дослідний інститут лісового господарства
та агролісомеліорації імені Г.М. Висоцького*

ТИПОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ЛІСІВ НА ВОДОЗБОРІ РІЧКИ ВОРСКЛА

Ведення лісового господарства на водозборах рік має бути спрямоване насамперед на посилення водоохоронно-захисних та екологічно стабілізуючих функцій лісів. Вирішення проблеми збереження і покращення цих функцій можливе за умов врахування типологічних особливостей лісів, які є своєрідними і специфічними за рельєфом, геоморфологією, ґрунтами, мікрокліматом, для різних водозборів рік навіть у межах певної лісорослинної зони. Дослідження типологічної структури лісів займалися багато дослідників: В. П. Ткач [5], В. В. Горошко [1], В. В. Назаренко, В. П. Пастернак [2], Л. І. Ткач, О. Б. Бондар, В. А. Солодовник [6,7], Ю. С. Шпарик [8] та інші.

Метою роботи є проведення аналізу типологічної структури лісів на водозборі річки Ворскла.

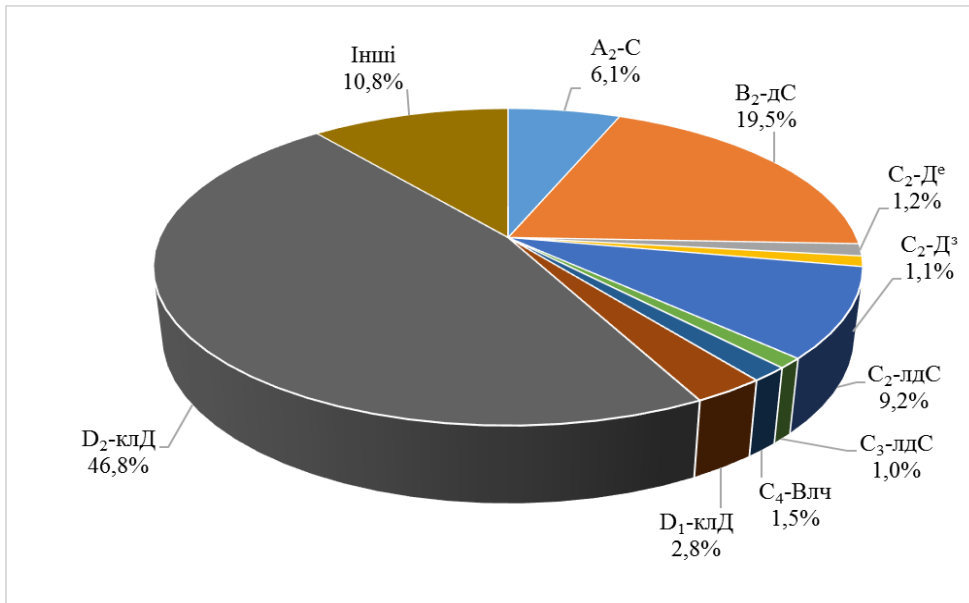
Для аналізу типологічної структури лісів, які ростуть на дослідному об'єкті, із бази даних ВО «УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ» були відібрані квартали лісу, які входять до водозбору річки Ворскла. Межі водозбору визначено за допомогою програми MapInfo Professional 12.5 і векторної карти України. Типологічний аналіз лісів проводився згідно методики української школи лісової типології [3, 4].

На території водозбору річки Ворскла знаходиться такий лісовий фонд: Харківське ОУЛГ (ДП «Гутянське ЛГ») і ДП «Жовтневе ЛГ») площею 34,8 тис. га, Сумське ОУЛМГ (ДП «Краснопільське ЛГ», ДП «Лебединське ЛГ», ДП «Охтирське ЛГ») і ДП «Тростянецьке ЛГ») площею 43,9 тис. га, Полтавське ОУЛМГ (ДП «Диканське ЛМГ», ДП «Кременчуцьке ЛГ», ДП «Новосанжарське ЛГ») і ДП «Полтавське ЛГ») площею 40,5 тис. га. Загальна площа лісів державного лісового фонду на водозборі становить 119,2 тис. га. Фактична лісистість становить близько 10,0 %.

У кожній групі типів лісорослинних умов виділено різну кількість типів лісу. Бори представлені чотирма, субори – сімома, сугруди – двадцятьма одним та груди – чотирнадцятьма типами лісу.

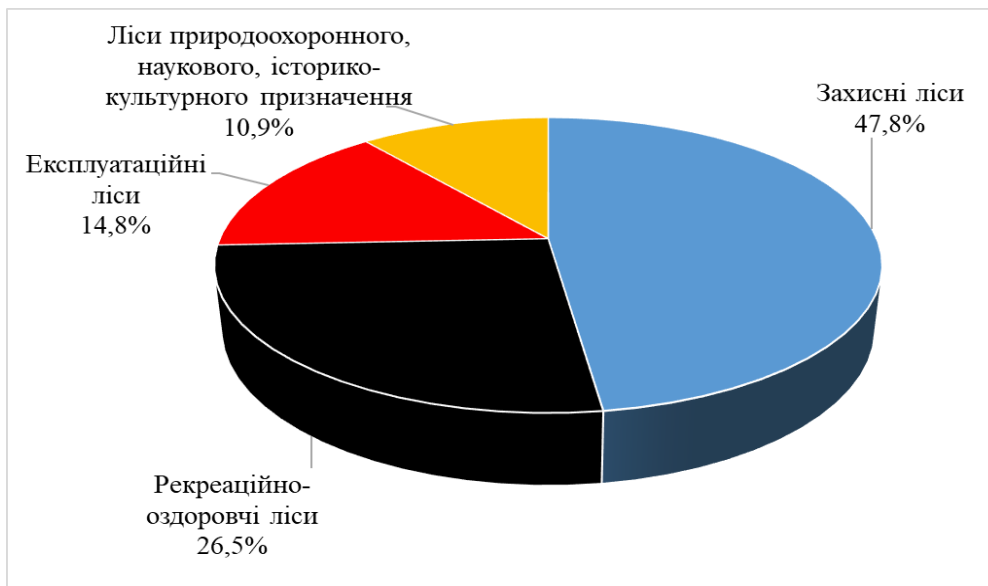
На водозборі річки Ворскла домінують такі типи лісу (рис. 1): свіжа кленово-липова діброва – 55,8 тис. га (46,8 % від загальної площі, вкритої лісовою рослинністю ділянок), свіжий дубово-сосновий субір – 23,3 тис. га (19,5 %), свіжий липово-дубово-сосновий сугруд – 10,9 тис. га (9,2 %), свіжий сосновий бір – 6,1 тис. га (6,1 %), суха кленово-липова діброва – 3,3 тис. га (2,8 %), сирий чорновільховий сугруд – 1,8 тис. га (1,5 %), свіжа судіброва еродована – 1,5 тис. га (1,2 %), свіжа заплавна судіброва – 1,3 тис. га (1,1 %) і вологий липово-дубово-сосновий сугруд – 1,2 тис. га (1,0 %), сума решти типів лісу становлять менше 11,0 % від загальної площі земель, вкритих лісовою рослинністю ділянок. Різна кількість типів лісу, які поширені на водозборі річки Ворскла залежить від ґрунтово-кліматичних умов зростання лісів, при однорідних природних умовах було сформовано малу кількість

типів лісу, а при значній різноманітності природних умов будуть траплятися значна кількість типів лісу.

Рис. 1. Розподіл вкритих лісовою рослинністю ділянок за типами лісу на водозборі річки Ворскла

Серед типів деревостанів на водозборі річки Ворскла розподіл такий: дубняки – 61,8 тис. га (51,8 % від загальної площі вкритої лісовою рослинністю ділянок), сосняки – 39,1 тис. га (32,8 %), вільшаники – 4,6 тис. га (3,8 %), ясенники – 3,9 тис. га (3,3 %), кленяки – 2,0 тис. га (1,7 %), березняки – 1,7 тис. га (1,4 %), осичники – 1,5 тис. га (1,2 %), тополевики – 1,5 тис. га (1,2 %), акаційники – 1,4 тис. га (1,2 %), сума інших деревостанів – 1,8 тис. га (1,5 %).

Рис. 2. Розподіл вкритих лісовою рослинністю ділянок за категоріями лісів на водозборі річки Ворскла

На водозборі річки Ворскла переважають (рис. 2) захисні ліси, площа яких становить 57,0 тис. га, або 47,8 %, від загальної площі вкритої лісовою рослинністю ділянок. Рекреаційно-оздоровчі ліси представлені на площі 31,6 тис. га, або 26,5 %.

Значно менше представлені експлуатаційні ліси – 17,7 тис. га, або 14,8 %, а ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення – 13,0 тис. га, або 10,9 %.

Висновки: На водозборі річки Ворскла домінують такі типи лісу: свіжа кленово-липова діброва – 46,8 % від загальної площі вкритої лісовою рослинністю ділянок, свіжий дубово-сосновий субір – 19,5 %, свіжий липово-дубово-сосновий сугруд – 9,2 %. Переважають наступні типи деревостанів: дубняки – 51,8 %, сосняки – 32,8 %, вільшаники – 3,8 %, ясенники – 3,3 %. За категоріями лісів домінують захисні ліси – 47,8 %, рекреаційно-оздоровчі ліси – 26,5 %, і експлуатаційні ліси – 14,8 %. При веденні лісового господарства за водозбірним принципом необхідно врахувати наявне типологічне різноманіття лісів на водозборі річки Ворскла.

Список використаних джерел:

1. Горошко В. В. Лісистість водозборів річок середньої течії Сіверського Донця та особливості формування лісів на них: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. Наук : спец. 06.03.03 / В. В. Горошко. – Х., 2012. – 21 с.
2. Назаренко В. В. Закономірності формування типів лісу Лісостепу Харківщини: монографія / В. В. Назаренко, В. П. Пастернак // Х.: ХНАУ, 2016. – 190 с.
3. Остапенко Б. Ф. Лісова типологія: навч. посіб. / Б. Ф. Остапенко, В. П. Ткач // ХДАУ ім. В. В. Докучаєва, УкрНДІЛГА ім. Г. М. Висоцького. – Харків, 2002. – 204 с.
4. Погребняк П. С. Основи типологічної класифікації та методика складати її / П. С. Погребняк // Сер. наук. вид. ВНДІЛГА. Вип. 10. Харків, 1931. – С. 3–16.
5. Ткач В. П. Заплавні ліси України / В. П. Ткач. – Х.: Право, 1999. – 368 с.
6. Ткач Л. И. Типологическая структура лесов водосбора реки Ворсклы / Л. И. Ткач, А. Б. Бондарь, В. А. Солодовник // Труды БГТУ Минск. – 2016. Вып. 2. (183). – С. 74–78.
7. Ткач Л. І. Типологічна структура та біорізноманіття лісів малих водозборів річки Ворскла / Л. І. Ткач, О. Б. Бондар, В. А. Солодовник // Науковий вісник НУБіПУ. – 2016. – Вип. 238. – Ч.1. – С. 56–65.
8. Шпарик Ю. С. Стале управління лісами (на прикладі Українських Карпат) / Ю. С. Шпарик. – Івано-Франківськ: вид. Супрун В. П., 2016. – 288 с.

Дукач О.О., Головка А.А.

студенти,

Науковий керівник: Гончарова О.В.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СПОСОБУ ОТРИМАННЯ ЯКІСНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В АКВАКУЛЬТУРІ

В умовах інтенсивного виробництва продукції сьогодні актуальним є питання відповідності і якісним характеристикам. В Україні все найчастіше можна зустріти на ринку споживача продукцію з позначкою “Bio, Organic, Bien-etre і т.д.». Важливим є забезпечення пересічного громадянина, коли він обирає той чи інший продукт, повноцінним раціоном у відповідності до фізіологічних вимог. На сьогодні статистичні показники, результати досліджень науковців свідчать про невідповідність рівня забезпечення українців продукцією аквакультури [3]. М'ясо риби має високу харчову цінність, оскільки містить білки, жири, вуглеводи, мінеральні та екстрактивні речовини, вітаміни. Як свідчать результати досліджень багатьох авторів,